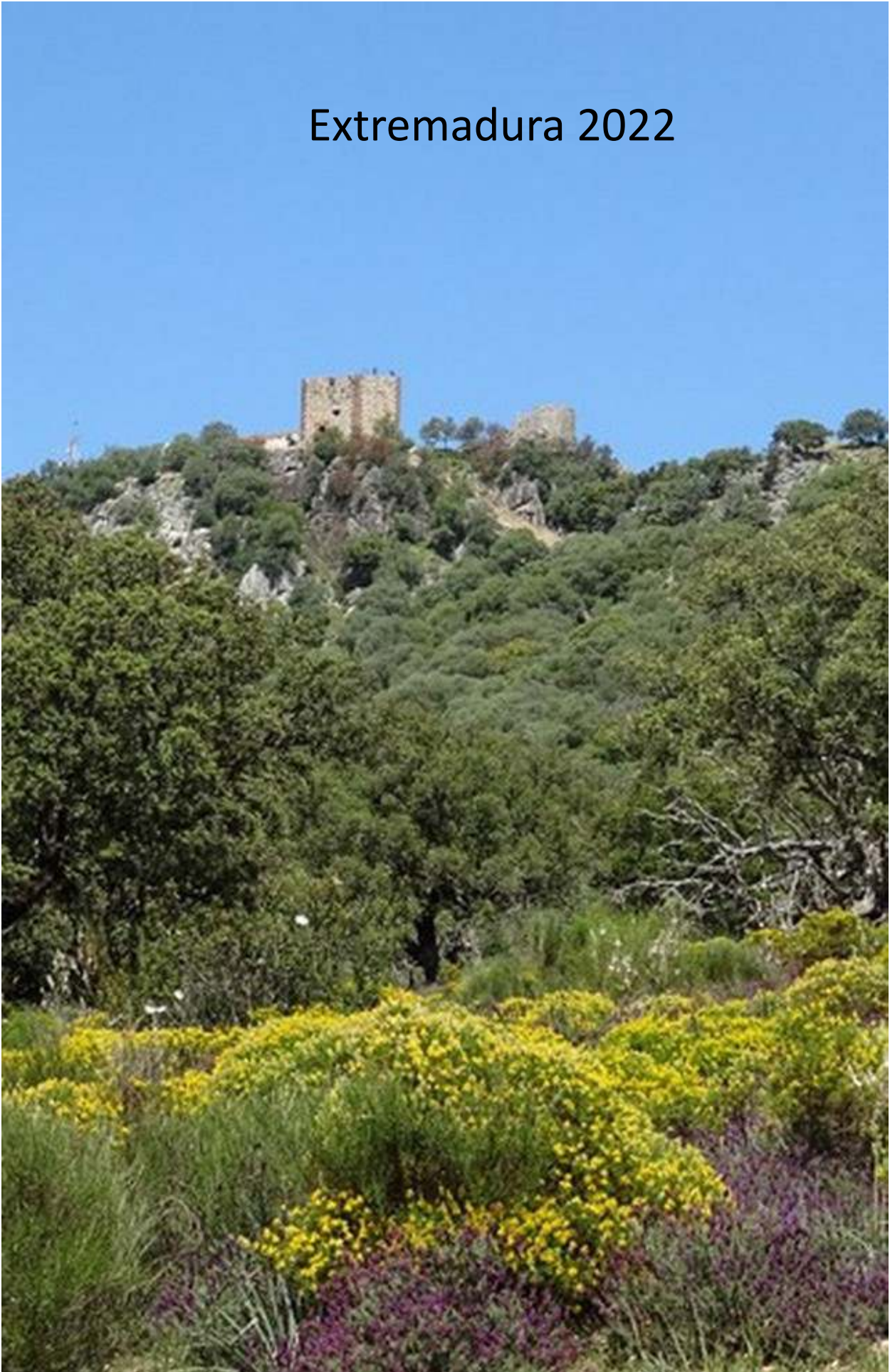

Extremadura 2022

KAMPVERSLAG KNNV-KAMP K01
EXTREMADURA
23 april tot 7 mei 2022

Met bijdragen van:

Bart van Toren

Sylvia van Leeuwen

Bert van Jaarsveld

Willem Drok

Ook de foto's zijn van bovengenoemde personen, tenzij anders vermeld.

Veel foto's zijn gecomprimeerd om de grootte van het bestand te verkleinen.

1. VOORWOORD

Willem Drok

De zomer van 2022 was de hel in de Extremadura: wekenlang temperaturen boven de 40 graden, droogte, bosbranden op grote schaal.

Maar tijdens ons kamp, van 23 april tot 7 mei, was het een paradijselijk gebied. In de bergen smolt de laatste sneeuw en kwamen de Pyrenese donseiken prachtig in blad. We werden gewekt door de Wielewalen en gingen slapen met de Nachtegaal en de Dwergooruil. Alles was groen en bloeide, overal vlogen vogels en vlinders en andere insecten. Er waren in het begin een paar koude nachten en later een paar warme dagen, af en toe een bui, maar meestal was het prima weer.

De eerste helft van het kamp (23 tot 30 april) waren we bij Candelario in de Sierra de Béjar, onderdeel van de Sierra de Gredos. De camping ligt op 1200 meter hoogte tussen de dennen- en eikenbossen. Candelario is een karakteristiek wit dorp met nauwe straatjes. We leerden al snel dat je daarin maar beter niet met de auto verzeild kunt raken.

De tweede helft (1 tot 7 mei) stonden onze tenten, campers en caravans op 530 meter hoogte bij Guadalupe. Dat ligt aan de rand van de vlakte van de Taag en de Guadiana die het hart van de Extremadura vormen. Guadalupe is een behoorlijk toeristische middeleeuwse bedevaartplaats met een mooi oud centrum en een prachtige klooster met kerk. In de omgeving kom je op diverse plekken kapellen en Ermitas tegen die de bedevaartsroutes naar de stad markeren.

Behalve de excursieregelaars Herman en Jacques waren er ook andere deelnemers die het gebied kenden en met suggesties voor excursies kwamen. We waren met 25 deelnemers: Liezeke en André Bianchi, Jacques Bogaarts, Wim van der Boon, Joos Dirven en Alice Mohr, Willem Drok, Sicco Ens, Han de Haas en Ank van Opstal, Yolande Holthuijzen en Jan van der Sluis, Bert van Jaarsveld, Nel Koorengel, Klaske Kubbe, Sylvia van Leeuwen en Bart van Tooren, Marijke Levy, Ingrid Martin, Anneke Rodenburg en Bauke de Vries, Herman Verschuren en Hettie van Eijck.

Wat meer over het gebied

Tijdens het kamp zijn we in heel verschillende landschappen en vegetatiezones geweest. Voor een goed begrip zal ik daar iets meer over vertellen.

Bij Spanje denk je natuurlijk aan een Mediterraan klimaat, een landschap met olijven en steeneiken. Maar dat is maar een deel van het verhaal. We hebben de volgende landschappen gezien:

Op de eerste locatie, in Candelario, kampeerden we op ca. 1200m boven zeeniveau. Dat was ongeveer op de grens van twee vegetatiezones:

1. De zone van de bladverliezende bossen. Deze ligt vanaf ca. 600m boven zeeniveau en bestaat lager vooral uit kastanjabossen – die hebben we in Jerte en later bij Aila en Castañar de Ibor erg mooi gezien. Rondom Candelario bestonden de bossen vooral uit Pyrenese eik, een donzige eikensoort die toen net in blad kwam. In deze zone kom je relatief veel planten en dieren voor die ook in Nederland voorkomen.

2. Ging je hoger de bergen in, dan kwam je in **dennenbossen**, of in meer open landschap met veel brem, boomheide, jeneverbes en verspreide dennen.

Nog hoger, boven 1600m, kwam je in landschap no. 3: **grotendeels boomloos**, met vooral veel bremstruiken.

Op deze foto van de omgeving van Candelario zijn de landschapszones van Pyrenese eik, dennebos en kale toppen goed te zien

Onze tweede kampeerplek, Guadelupe, ligt ongeveer op de grens van het echte Mediterrane klimaat en de kastanjbossen. In de Mediterrane klimaatzone heb je de volgende landschappen:

4. Het heuvelland. Van het oorspronkelijke **Mediterrane bos van steen- en kurkeik** is maar zeer weinig over; hier en daar vind je een noordhelling die daarmee begroeid is (Monfragüe, Canamero). Naast de genoemde steen- en kurkeiken groeien in dit bos vooral veel struiken en lage bomen, zoals Aardbeiboom, Sneeuwbal en Boomheide, met in de ondergroei o.a. Muizendoorn en Wilde meekrap. Maar meestal is dit landschap begroeid met **maquis**: de soortenrijke struikbegroeiingen van Cistus, allerlei bremsoorten, Kuiflavendel, etc. De titelpagina van dit verslag, waarop kasteel van Monfragüe te zien is, geeft een beeld van dit landschap.

5. De dehesa. Deze boomweides doen in eerste instantie aan een soort hoogstamboomgaard denken, maar het zijn feitelijk sterk uitgedunde bossen van Steeneik met graasweiden eronder. Deze weiden zijn erg bloemrijk en bestaan voor een groot deel uit éénjarige grassen en kruiden, die in de herfst kiemen en in de zomer weer afsterven, zoals het Weegbreeslangenkruid. Ook soorten die wij als akkerkruiden kennen, zoals de Gele ganzenbloem, groeien er. Het traditionele beheer van de dehesa bestaat uit beweiding van het grasland gedurende enkele jaren, totdat er teveel struiken in opslaan; dan wordt het afgebrand en in de as wordt graan gezaaid. Na een jaar graan wordt het dan weer beweid. In de zomer, wanneer het gras afsterft, worden de kuddes dan naar hogere weiden in de bergen geleid. Ook worden er varkens vetgemest op de eikels van de Steeneik. Dit traditionele beheer wordt steeds minder uitgevoerd.

6. De steppe. Dit is misschien wel het bekendste landschap van het gebied, omdat hier bijzondere steppevogels voorkomen zoals Grote en Kleine trap, Steppevorkstaartplevier en Wit- en Zwartbuikzandhoen.

Ook deze steppes zijn ontstaan uit bossen van steeneik en worden traditioneel beheerd in een afwisseling van graanteelt en beweiding. Langs de rivieren in het steppelandschap liggen ook moerassen zoals de Arrocampo bij het dorp Saucedilla.

De steppe van de Extremadura

2. EXCURSIEVERSLAGEN

Overzicht excursies Extremadura:

Nr	Naar	Datum
	Candelario	
I	Candelario, korte wandeling ZW van dorp (Natte weide)	24 april 2022
II	Ruta de la Mangá (Candelario- Embalse de Navamuño)	24 april 2022
III	Candelario – Bejar – Candelario (lange en korte variant)	24 april 2022
IV	La Muela	25 april 2022
V	Candelario - Embalse de Navamuño – Jeugdherberg Bejar - Candelario	25 april 2022
VI	La Muela (herhaling)	26 april 2022
VII	La Garganta del 'Oso (oost van Candelario)	26 april 2022
VIII	Monfragüe (westkant bij Mirador Puerto de la Serrana, brug over de Taag, Salto del Gitano en Castillo de Monfragüe)	27 april 2022
IX	Jerte, Garganta de los Infiernos, korte route van bezoekerscentrum naar Los Pilonos	28 april 2022
X	Jerte, Garganta de los Infiernos, lange route	28 april 2022
XI	Hervás	28 April 2022
XII	Van de camping naar Rio Cuerpo de Hombre (naar de waterspreeuwen)	29 April
XIII	El Travieso	29 april 2022
Geen briefjes uitgegeven	Verhuisdag, via Monfrague, Saucedilla en Parque ornithologico Arrocampo	30 april 2022
	Guadalupe	
A	Guadalupe, vanaf camping langs Arroyo de Guadalupeo naar de Embalse del Molino en dorp	1 mei 2022
B	Villehermoso e.a.	1 mei 2022
C	Guadalupe naar het dorp	1 mei 2022
D	Trappen zoeken bij Trujillo	2 mei 2022
E	Ten oosten van Alía, Mirador del Estrecho de la Peña Amarilla en langs Arroyo Jariguela	3 mei 2022
a	Embolie de Arrocampo	4 mei 2022
b	Van Cañamero naar de camping Guadalupe	4 mei 2022
b	Rondje stuwmeer Cañamero	4 mei 2022
c	Wandeling bij de radiatoren van Guadalupe, Navezuelas, Viejas Vallei	4 mei 2022
d	Steppe ten oosten van Trujero	5 mei 2022
e	Steppe ten oosten van Trujero	5 mei 2022
Geen briefjes uitgegeven	Castañar de Ibor	6 mei 2022

24-04-2022

I Ruta de la Manga

Aantal deelnemers: 4

Om de hoek, vanuit de camping meteen rechts, een onverhard karrenpad. Tamelijk rommelig met veel plantjes in de "bermen" en vogels in de bomen en struikgewas. Daarom liepen we langzaam en deden we 4 uur over 4 km inclusief lunch. Bijna aan het einde van het pad is een stroompje. Het is interessant om te zien hoe de mensen het water sturen en leiden zodat het wel/niet komt waar zij dat willen. Rechts is dan een héle natte weide met veel bijzondere planten, o.a. de Kleine narcis. Daar was het goed toeven. Ook bleek dat de orchidee een jonge Affodil was, een Nachtegaal waarschijnlijk een Boomleeuwerik (want hij zei hu, lu, lu) en een Ransuil een houten stronk. Alles is niet wat het lijkt!. Het was een heerlijke, makkelijke en interessante excursie en iedereen kan het !!

Aan het eind is een splitsing: rechts was nu te veel water en links houdt het pad na 200 m op. Omkeren en dezelfde weg terug naar de camping.

's Middags naar Ruta urbana, Candelario., 2 uur te voet. Vanaf de camping "Cinco Castaños" links af en eerste zijstraat weer links. Je loopt naar beneden en vindt een mooi oud authentiek dorpje met originele huizen straatjes. In de straten lopen goten, waar vroeger het bloed van geslachte varkens afgevoerd werd, samen met het water van 7 fontein. Het dorp had vele worstmakerijen.

Typisch zijn de "Batipuertas", halve deuren die voor de eigenlijke deuren bevinden. Deze deuren hebben diverse functies: sneeuw tegenhouden en tijdens de slacht werden deze deuren dicht gehouden en kon de (weeïge) slechtdeur uit het huis ontsnappen door alle deuren verder op te zetten. Ook konden ongewenste dieren het huis niet binnengaan. Er is een goede uitleg en informatie over, maar ....allemaal in het Spaans.

II en III Candelario – Bejar

Aantal deelnemers: 8

Wandeling vanaf camping naar Candelario. Voetpad vanaf Calle ????. Breed voetpad, goed begaanbaar, meest dalend, soms licht stijgend. Gevarieerd landschap met eikenbos, kastanjes en open grasland en dennenbos.

Rijke ondergroei van voorjaarsbloeiers, veel zangvogels, veel bloemen. Door Bejar, direct na het park links omhoog. Steile smalle paden door bosrijke omgeving. Mooie uitzichten. Afdaling naar de beek via bergpaadje met veel deels losse steen. Daarna weer vrij steil stijgend.

Totale afstand ca. 10 km. Onderweg circa 6 uur. Totaal ca. 400 m. stijgen en idem dalen. Route is grotendeels bewegwijzerd.

25-04-2022

IV La Muela

Aantal deelnemers: 9

Met de auto naar El Puerto Mirador de Garganta, circa 8 km. Veel sneeuw rondom, maar zon schijnt. Vanaf de camping 500m. voorbij het einde van het stuwmeer, Embalse de Navamuño gereden waar een parkeerplaats is aan de rechterkant van de weg. De wandeling begint aan de overkant van de weg met een klein landweggetje naast huisje. De route loopt over een half verhard landweggetje (soms even verhard), zeer goed begaanbaar. De heenweg start op circa 1350 m., iets glooiend, maar geen grote hoogteverschillen. Na 1/3 van de route gaat de weg omhoog en dan met een bocht terug op 1500 m., parallel aan de heenweg. Ter hoogte van de parkeerplaats gaat de weg met een aantal zigzaggen weer naar beneden, terug naar beginpunt. Totale lengte 7 km.

Vanaf vrijwel de hele route heb je prachtig uitzicht over de omgeving. Tot onze verrassing lag er op deze hoogte behoorlijk veel sneeuw. Op de heenweg was het pad vrijwel sneeuwvrij, maar op hoogte werd het een sneeuw wandeling, hetgeen overigens geen problemen gaf.

V Stuwmeer Embalse de Navamuño

Aantal deelnemers: 9

Vertrek vanaf camping naar het stuwmeer op 1250 m hoogte met waterval en Waterspreeuwen. Klim richting Casa de Negra (op 1400 m hoogte naar het noorden), langzaam dalend naar Prado de la Casa. Terug naar Candelario via het dal la Angostura.

Totaal 15,34 km, 530 m hoogteverschil tussen 1032 (dal rivier) – 1426m richting Casa de Negra. Bij de start was het 8 graad C, aan het eind 18 graad C.

Prachtige wandeling met zeer veel verschillende biotopen en prachtige vergezichten. Het begint met bos met bomen begroeid met korstmossen; een Tolkien-achtige sfeer. Beekjes, moeras met narcissen. Brugje en waterval met Waterspreeuwen. Daarna een klim, met sneeuwpaden en op hoogte prachtige uitzichten over het dal, met een Slangenarend! Via de stuwdam verder omhoog. Twee Vale gieren en een Slangenarend. Deze bleven bij elkaar, typisch gedrag.

Op 1400 meter start afdaling, zeer geleidelijk, eindigend met een bergalm met koeien met bel. Verder voerend naar het dal.

26-04-2022

VI La Muela

Aantal deelnemers: 6

8 km, mooie route ("bruin") stuwmeer; 2^e ingang parkeerplaats goed te vinden.

Deze excursie was een herhaling van de vorige dag (25-04). Voorspelling wat er te zien was: Raaf, Steenarenden, Grijze gors (waarbij op viel dat de Grijze gors veel meer kleur had dan alleen grijs!) Helaas niet de zwijntjes gezien. Prachtige vergezichten, makkelijk begaanbare route. Vooral stijgend en in de zon veel waarnemingen, die iedere keer weer bijzonder en de moeite waard zijn.

Opvallend was:

- Een paartje parende Moerasparelmoervlinders, waar we minimaal 10 minuten van kunnen genieten;
- Een rijtje processierupsen, zonder enige boom en nest in de buurt;
- Een nieuwe soort narcissen, benieuwd wat Bart er van vindt;
- Ribbensalamander in waterreservoir, giftige soort.

VII Candelario, rondje bij Candelario: Gargante d'Oso

Aantal deelnemers: 12

Start bij parkeerplaats dorp en door het dorp omhoog, via vrij steil en rotsig pad. Planten en vogels en veel Narcissen. Ochtend geklommen in rustig tempo en stops tot een zandweg en weer terug naar beneden; laatste stuk asfalt. Bergachtige wandeling, mooi, maar niet zeer speciaal.

27-04-2022

VIII Candelario - Montfragüe

Aantal deelnemers: 24

We zijn met de auto's en de hele kampeergroep naar het Nationaal Park Montfragüe gereden. Vanuit Candelario is het ongeveer een uur met de auto richting Villareal de San Carlos. Voor Villareal was er een prachtige "stop"plek met Vale gieren. Iedereen in de remmen. Daarna door. Over de Taag (Tajo) een stopplek. Bij de brug zeer grote woonplaats van de Huiszwaluw.

Volgende stop (P), Salto de Certano. De Taag splijt hier een enorme fraaie rotsformatie. Geweldig fraai uitkijkpunt voor de Vale Gieren en Zwarte ooievaar. Zwarte Wouw. Top locatie.

Hier treedt een splitsing op in groepen. Eén groep (Anneke, Bauke, Hetty, Herman, Ank, Han) lopen vanuit de P naar het kasteel een wandeling van 8 km. Onder het "kasteel", rond de bergwand ligt de Wereld Top 5 mooiste plek om koffie te drinken. Waarom? Tijdens de koffie zeilen op ooghoogte Vale gieren voorbij. Fantastisch. Via de klim van het kasteel, afdaling naar de Taag. Mooie platen, prachtige scenery. Via de Taag naar Salto del Gitano. Op de rots broedplaatsen (ei en jongen) van Vale gieren. Van de Salto del Gitano door prachtige bloemrijke graslanden met eiken- en olijfbomen naar de P. In een moerassig gebiedje een Tongorchis. Sicco -die de Salto del Gitano en het "kasteel" heeft bewaakt- heeft als aanvulling Aasgieren, de Blauwe Rotslijster en Slechtvalk. Willem heeft bij de brug (met de zwaluwen) met Klaske en Ingrid de noordhelling met daarop het mediterrane bos beklommen. Het is een bos met veel laag struikgewas (Sneeuwbal, Aardbeiboom), af en toe een grote boom (meestal een Kurkeik). Jan stelt vast dat hij dezelfde vogelsoorten als 5 jaar geleden op dezelfde plek heeft gezien, toen hij met Yolande ook bij Montfragüe was. Conclusie: een fraaie en zekere stek om op spectaculaire wijze veel Vale gieren en de Monniksgier te zien.

28-04-2022

IX. Wandeling bij Jerte, kort

Aantal deelnemers: 12

Om 9.00 uur naar Jerte en dan parkeren bij het Visitor Center. Wij behoorden tot de langzame groep en er werd besloten naar de waterval (Pilonas) te lopen met 12 deelnemers. De weg liep over een stenig pad omhoog (200 m?). Onderweg veel mooie bloemen. We liepen door een eikenbos. Toen we uit het bos kwamen ((1,5 km in 1,5 uur) zijn we gaan lunchen. Willem ving vlinders (Koningspage!) en we zaten in de zon. Daarna toch besloten naar de waterval te gaan. Deze was prachtig, over een grote afstand een stroomversnelling met ronde stroomgaten. De Parelhagedis liet zich goed zien. Teruggelopen met meer vaart, bij cafetaria wat gedronken en over de Pas de Honduras naar Hervás. Gezocht naar de Middeleeuwse Joodse wijk; wel aanwijzingen, maar geen echt historische oude huizen gevonden.

Het dal van de Jerte staat vol met kersenbomen op terrassen. Beneden is het duidelijk veel warmer, dan boven op de passen. Dit is goed te zien aan het uitbotten van de bomen. 18.00 uur terug op de camping.

X. Jerte, Garganta de los Infernes

Aantal deelnemers: 8

Via Bejar, Lahoya, Becedas, Torna Vachos om de Sierra de Candelario heen, ruim 1 uur rijden, 90 km en 400 km steppengebied. Onderweg mooi kasteel bij Torna Vachos en het plaatsje Buenos Aires!

Terugweg via Hervás, prachtige route over de pas de Puerto de Honduras. Lange route, 5 uur onderweg met diverse stops en een wandeltocht van 8 km.

Prachtige route door zacht eikenbos, omhoog over bospad richting Pilonas; route naar de brug bij de pilones, dan doorlopen en langs de rechteroever omhoog. Het pad loopt onder brede waterval door tot smalle waterval; veel nachtegalen.

Bij paaltje aan linkerozijde de geel-witte route verlaten en afdalen in dal en brug oversteken. Daar via een prachtig bloementapijt een brede zandweg omhoog, onder boomgaard door en langs andere boomgaard door bos en heidevelden met tijm en brilkruid en veel vlinders terug via de oude route naar boven.

Veel andere bloemen en plantensoorten, andere biotoop, erg de moeite waard. Zicht op sneeuwtoppen.

XII. Candelario

Aantal deelnemers: 3

Plan voor de excursie: het spotten van de Waterspreeuw bij een brug.

Vanaf de camping te voet naar beneden, en via de asfaltweg de eerste weg rechts, die loopt tot de beek. Bij de brug en waterval was het meteen raak: op de stuw zat een Waterspreeuw. Verderop bij de waterval bleek een jonge vogel te zitten. Helaas werd tijdens onze aanwezigheid de jonge vogel niet gevoerd.

Een vlotte en mooie wandeling,

29 april 2022

XIII. Canchal de la Ceja El Travieso

Aantal deelnemers: 8

9 km vanaf de camping, asfaltweg omhoog tot einde weg op 1800 m hoogte. Op de parkeerplaats mooi uitzicht; diverse vogels (Ortolaan!) en plantjes. Donkergele hoepelrokjes komen net onder de sneeuw uit.

Drie van ons zijn naar de top gelopen op 2050 meter hoogte, gedeeltelijk met sneeuw bedekt.

Terug via een uitkijkpunt, naar de camping. Een mooie relaxte wandeling.

XIV Candelario, Waterspreeuwen

Aantal deelnemers: 12

De camping verlaten we en lopen meteen links naast de camping een pad af, naar de asfaltweg. De asfaltweg vervolgen we tot een zandweg rechts. Deze lopen we af tot een brug over een snelstromende beek. De Waterspreeuw bevindt zich hier op en naast muurtjes begroeid met mossen en omgeven door boomheide. De Waterspreeuw voedde zijn jong dat zich op stenen langs de rivier bevond. Daarna doorgelopen naar een weide met Moeraskartelblad en Narcissen.

1 mei 2022

A. Excursiegebied: Guadelupe

Aantal deelnemers: 12

Vanaf de camping links en daarna rechts langs het riviertje richting een stuwmeertje, op zo'n 4 km afstand. Onderweg veel bloemen in bloei, waaronder de prachtige Goudscherm, in de zon, en ook de Oosterse morgenster. Het lukte niet pal langs de rivier te lopen, dit liep een paar keer dood, omdat gebouwen (vroegere watermolens) de weg versperden. Het tempo was niet erg hoog, omdat er flink wat vlinders werden gezien en op naam gebracht. Van de vogels was de Blauwe ekster wel het hoogtepunt. Bij het stuwmeertje bleek dat je er een eind omheen moest lopen voor een goede lunchplek. Tijdens de lunch zagen we een Wielewaal, die een aantal keren "water schepte". Onduidelijk was of de vogel water dronk of insecten van het oppervlak schepte.

Na de lunch liepen 8 personen dezelfde weg terug. De overige 4 liepen verder, over een stijgend pad richting Guadelupe, dat je prachtig zag liggen, met als blikvanger het Monasterium en de bijbehorende kerk. We zagen nog een prachtige vlinder, die een Kardinaalsmantel bleek te zijn. De vlinder bleef prachtig zitten op een distelbloem.

In Guadelupe liepen we naar het plein voor de kerk/het klooster. Even de kerk van binnen bewonderd met de Virgin Maria van Guadelupe. Op veel huizen in het dorp is haar beeltenis aanwezig. We kwamen nog 4 andere KNNV'ers tegen en hebben heerlijk in de zon een paar biertjes gedronken (en/of thee) en wat lekkere tapa's er bij.

Een zeer geslaagde en mooie zonnige dag. De wandeling was uiteindelijk (terug bij de camping) 15,3 km lang!

B Excursiegebied Gaudelupe

Aantal deelnemers: 2

Vanuit de camping linksaf, 1^e pad rechts omhoog, bij T-splitsing links, dan 2^e splitsing rechts omhoog naar de Ermita de San Blas (Zwarte spreeuwen en picknicktafels). Vervolg omhoog, route de Ermita (11 km).

Terug naar Guadelupe via de treinroute, onder de brug door, linksaf terug naar camping.

Mooi verstilde landelijke weggetjes naar de Ermita San Blas. Heel mooi Zwarte spreeuw bestudeerd vanaf een picknicktafel. Dennenbomen op de top en struikmimosa, veel bermenplanten op weg naar boven. Goed Brilgrasmus kunnen zien en horen, veel Nachtegalen en Wielewalen onderweg.

Heerlijk menuutje in Guadelupe en route vervolgd via het oude treinviaduct naar de camping.

C Excursiegebied tussen camping en de stad Guadelupe (de Kleine torenvalkroute)

Aantal deelnemers: 7

De excursie vertrekt om 9 uur bij een aangename temperatuur. De enorme Romeinse brug is snel in zicht. Het pad loopt langs de rivier met hier en daar een Eucalyptusboom, Kleine pimpernel en Aronskelk. De blauwe Morgenster bloeit. Een bankje staat klaar voor een boterham met pindakaas.

Het pad loopt rechtstreeks naar Guadelupe. Het stadje straalt enige mate van gezelligheid uit vanwege de smalle straatjes en de grote bloembakken op straat en balkons. Guadelupe heeft een tamelijk groot centrum. De basiliek is bekend onder de bevolking en toeristen vanwege de heilige kerk met een groot klooster en trekt veel bezoekers aan. Het plein is bekend van de Kleine torenvalken, de vele soorten zwaluwen (waaronder de Roodstaartzwaluw) en de vele restaurantjes.

De terugweg naar het kamp loopt via een pad over de grote spoorbrug, die in 1959 zijn eindstadium naderde. Echter, een spoorrails is nooit aangelegd en de brug is voor treinverkeer nooit gebruikt. Nu kan men over de brug wandelen, onder het genot van zingende Nachtegalen.

2 mei 2022

D Trujillo en omgeving

Aantal deelnemers: 18

Vanuit de camping in Guadelupe gaat de route via Cañamero naar Trujillo. De afstand is flink, 76 km en neemt ruim een uur in beslag. Verzamelpunt is bij de Plaza del Toros, de stierenvechtarena van Trujillo.

Een handige handelswijze is een Whatsapp- groep aan te maken en elkaar op de hoogte te stellen van bijzondere waarnemingen.

Hoofddoel is het vinden van de Grote trap.

Onderweg komen we op de "uitgestippelde" route:

- Trujillo – Belén – Cortijo de la Gironda- Torrecillas de la Tiessu

Let op: uitstapje naar rivierdal van de Rio Garganta maken

- Via Rio Marinejo (N.B. Han wil van deze prachtige bosweiden graag 10 ha voor zijn verjaardag)
- Passeren La Eldea del Obispo – Les Canteras
- Passeren Embalse de Casillas
- Terug naar Trujillo

Een goede route (zonder "heen-en-weer"voor de Grote trap-melding), zo'n 65 km.

Met alle uitstapjes bij plasjes en de mooie rivierbeekjes ben je een volle dag bezig, inclusief de aanrijdroute die een uur in beslag neemt.

3 mei 2022

E Aila

Aantal deelnemers: 12

Per auto naar Aila. Daar op voedseltrooptocht (vandaag is het een feestdag). Winkeltjes waarvan je niet zag of het een supermarkt was; met handen en gebaren gevraagd. Daarna naar Estrecho de la Pena Amarilla. Een klif met Vale gieren, Zwarte ooievaar, Alpenkraaien en Raven. Daarna doorgereden naar de Rio Guadarranque. Een splitsing van rivieren met onder andere oude Romeinse bruggen. Het goot van de regen. Na de bui een pad omhoog gewandeld, waar we pioenrozen zagen. Heen en weer gewandeld en toen de bruggen over. Bij de overkant weer pioenrozen en een orchidee gevonden. Inmiddels warm weer. Daarna is het pad naar de rivier door 8 deelnemers gelopen, door een Coto privado de Caza (jachtgebied); na enig zoekwerk constateerden we dat deze aanduiding geen wandelverbod inhield. Langs het pad ontdekte Frans een bijzonder goed gecamoufleerde bidsprinkhaan (zie foto p.). Het pad bleek verderop afgesloten.

Landschap bij Aila

Ruta de las Ermitas

De wandeling werd door vier van ons gelopen. Eerder hadden andere kampgenoten hem al gelopen. Voor de wandeling staat een tijd van 2 uur en 30 minuten. Wij deden er minstens tweemaal zo lang over vanwege het schuilen voor een regenbui en vanwege terrasbezoek in Guadalupe. De totale afstand bedraagt circa 8 km.

Het kaartje van de route dat de VVV verschaft is zeer globaal en wij liepen de wandeling dan ook met behulp van Google maps.

Wij verlieten de camping naar links en namen het eerste pad rechtsaf. Na het zien van de Palomo-brug sloegen we rechtsaf en begonnen we te klimmen langs een pad dat tussen velden met kastanje- en olijfbomen dat naar de kapel van San Blas, die uit de 15e eeuw dateert. Bij de kapel werden we aangenaam verrast door het langsrijden van een groep lokale en soms fraai geklede ruiters en amazones op prachtige raspaarden. Bij verder wandelen worden kastanjabossen afgewisseld door dennen, bramen en hellingen met volop bloeiende Cistus (waaronder veel Cistus ladanifer).

Na een vervolg van ca. 2 km kwamen we aan bij de kapel van Santa Catalina. Dit was een mooie plek om te schuilen voor een regenbui, die ophield op het door de "weerapp" voorspelde tijdstip. Vanaf deze plek hebben we een prachtig uitzicht op Guadalupe en de voorbij trekkende donkere wolken. Vervolgens daalden we af naar de Plaza de Santa María in Guadalupe aan de voet van de basiliek. We verlieten de stad via de straatjes, die onder de Sevilla- poort doorgaan naar de Fuente de los tres Chorros en via de Arco de Las Eras gaan we de stad uit. Aan het einde van de Avenida Juan Pablo II vinden we een pad naar rechts met het bord dat de Ruta de las Ermitas aangeeft. We nemen de weg en dalen af naar het viaduct, dat in het midden van de 20e eeuw aangelegd werd voor een spoorlijn tussen Talavera de la Reina en Villanueva de la Serena. Dit project werd nooit voltooid en het viaduct is nu onderdeel van een Greenway. Na het viaduct dalen we af naar de camping. Samengevat: het was een prachtige en aan te bevelen gemakkelijke wandeling.

04-05-2022

a Arrocampo, Saucedilla

Aantal deelnemers: 4

Rechtstreeks gereden naar Saucedilla. 1^e stop Ornithological Center Hut 1 (circa 10.30 uur).

Woudaapje gezien, wegduikend in riet. Daarna gewandeld naar hut 2. Na even staan kijken en zoeken verscheen plots voor ons een Purperkoet, die ruzie ging maken met een Meerkoet. De Purperkoet klom met zijn zeer lange rode tenen in het riet boven het "mogelijke" meerkoetennest. Daarna verplaatste hij zich (vliegend) naar de zijkant en bleef lange tijd goed zichtbaar, waarbij ook een tweede Purperkoet tevoorschijn kwam. Ze liepen nog een tijdje heen en weer alvorens ze in het riet verdwenen.

Verder zagen we een Zwarte Ibis uit het riet opstijgen, Purperreigers, Kleine Zilverreiger, Blauwe reiger, Lachsterns en Witwangstern. We liepen naar de verderop gelegen hut .....tot we ontdekten dat dat pad niet naar Hut 3 leidde. Teruggedaan naar Hut 2, geluncht en terug naar de auto.

Door Saucedillo naar Hut 5, 6 en 7. In een poeltje 3 Steltkluten (later 4). Een koe dreigde op hun nest te stappen en de kluutouders waren geweldig in paniek. Verder gereden tot het einde van het meer. In jonge boomgaard heel veel (30?) Bijeneters gezien. Verderop Klapekster en Kuifleeuwerik. Daarna bij zuidkant Saucedilla zijweg genomen naar uitloper van het meer. Op het dammetje gestopt, waar we 3 keer een IJsvogel langs zagen vliegen. We hebben nog Hut 3 en 4 bezocht, maar geen bijzonderheden. Wel 4 Lepelaars en Aalscholver over zien komen vliegen. Bij Hut 4 zit een Reigerkolonie, slechts zichtbaar door het hoge riet en door de luchtrillingen te ver weg.

b Van Cañamero naar de camping

Aantal deelnemers 4 +4 (we zijn met de auto naar Cañamero gebracht)

Cañamero, voetpad Ruta de Isabel la Catolica (= oude pelgrimsroute). Het voetpad is goed aangegeven met wit/gele markering.

Start rechts van de invalsweg als je Cañamero inrijdt. In het begin van het pad staan er informatieborden over de geologie en over rotstekeningen van circa 3500 jaar oud. Naar deze rotstekeningen liepen we via een apart pad, dat te vinden is op de informatieborden. Erg indrukwekkend.

Vervolgens omhoog naar de stuwdam, waar we overheen konden lopen (veel zwaluwen daar) en daarna een heel stuk langs de rand van het stuwmeer gelopen. Koffie gedronken voor we aan de klim begonnen. Langs de rand van het water bevonden zich een aantal Kleine plevieren. Een mooi klimmend pad met enkele poeltjes en kwelplekken met zeer interessante nieuwe plantensoorten (draadgentiaan, dwergbies, dwergglas, klimopwaterranonkel en nog veel meer). Ook groene kikkers gezien en dikkopjes in een plas. Daarna een heleboel Groot geaderd witje, die in grote getale op de cistus-bloemen zaten en zich goed lieten bekijken. Verder naar boven een prachtige vlakte met kleine bergbeekjes. Daar zagen we ook een hele mooie, goed zichtbare Smaragdhagedis. Bij de afdaling liepen we door een bos met eiken-/kastanjabomen, waar pioenrozen en uitjes onder stonden te bloeien.

Terug via 2 kapellen. Nog een mooie Koningspage, die zich goed liet bewonderen.

Mooie dagtocht voor mensen die ook zo'n 15 km willen lopen met circa 300 meter hoogteverschil.

's Avonds zat op de camping een enorme pad (ongeveer 13 cm.).

Imposante kastanje

c Viejas Vallei, een wandeling uit de Crossbil Guide (editie 3)

Start ongeveer 12 km van de camping. Totale lengte 6,5 km, 250 meter naar beneden en weer omhoog. In de Crossbil guide wordt de wandeling vrij fors aangeprezen; hij valt echter tegen. De twee leuke plekken zijn de parkeerplaats vanwege de aanwezigheid van tulpen en het bosje op het laagste punt van de wandeling. Weinig vogels en vlinders. Botanisch wat vlak. Het gebied is wel geologisch interessant: het ordovicium en een paar latere tijdvakken dazomen er.

d Via Zorita per auto naar Trujillo.

Aantal deelnemers 2 tot 5 (in twee auto's, soms samen, soms apart)

Vervolgens via de N521 naar de eerste oostelijke afslag Santa Martha de Magasca. Na enkele kilometers de tweede afslag rechts: een onverharde weg met een groot bord "Punto de Interes Ornitologico. Daar na ongeveer een kilometer 7 Grote trappen. Verderop een Iberische klapekster, Grauwe kiekendief, enz. De weg wordt slecht en loopt dood op een hek.

Verder op de CC 57.1 Via Santa Martha linksaf op de CC 99.1. Een stop bij de brug over de Rio Almonte. In dit landschap waar alles omheind is, is dit één van de weinige plekken waar je een goede wandeling kunt maken. We zagen een zwemmende Adderringslang en Moorse beekschildpadden. Later ook een stop bij Rio Tamuja. Daar o.a. IJsvogel, Muurgekko en weer Moorse beekschildpad. Verderop een stop langs de weg met o.a. een zwerm Spaanse mussen (fouragerend op het graan), roepende Kwartels en een Konijn. Nog verder gestopt op de ruime inrit van een boerderij links. Aan de overkant Scharrelaars, Kleine Torenavalken en Kauwen bij de nestkasten (de nestkasten zijn bevestigd aan telegraafpalen en zijn verbonden met een telegraafdraad waarop Scharrelaar, Kauw en Torenavalk zitten). Op een muurtje onder de telegraafdraad een Steenuil.

Een eindje verderop rechtsaf. Na een stukje asfalt een onverharde weg vol diepe kuilen. Bij de kijkhut is weinig te zien behalve de Westelijke Blonde tapuit.

Terug naar de CC99.1 staan vogelaars te kijken naar 2 Grote trappen.

Via de N521 terug naar Trujillo en vandaar naar Guadelupe.

Rio Almonte ten noorden van Trujillo met bloeiende Vlottende Waterranonkel

3. Vogelverslag

Willem Drok

De Extremadura is beroemd onder vogelaars. De vogellijst telt dan ook 124 soorten.

Als je de lijst bekijkt zie je dat er heel verschillende soorten op staan. Natuurlijk de roofvogels en gieren waar het gebied om bekend staat. En de vele vogels van het kleinschalige landschap, dat zo rijk is aan insecten en reptielen. Daaronder de spectaculaire soorten zoals Roodkopklauwier, Hop, Scharrelaar en Bijeneter. Dan de steppevogels zoals de Grote trap. Maar ook moerasvogels, van Aalscholver tot Snor.

Foto's: Bert van Jaarsveld

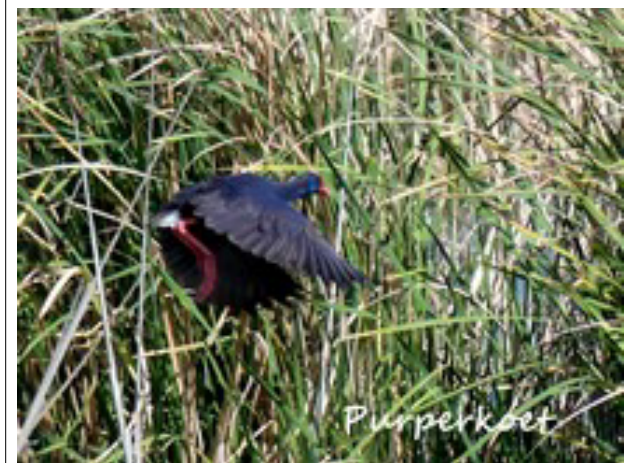
Op onze eerste verblijfplaats, in de bergen, zagen we Vale gier, Dwerg- en Slangenarend en ook Steenarend. De open, stenige terreinen leveren daarnaast soorten op als Rotszwaluw, Tapuit en Grijs gors. Tot mijn verrassing ook een zingende Ortolaan in de sneeuw op 2000m hoogte (excursie XIII). Langs de beekjes Waterspreeuw en Grote gele kwikstaart, en ook Oeverloper en Kleine Plevier vonden de geschikte plekjes langs stuwmeren en in de bergen. Maar de bosvogels waren toch in de meerderheid: van Houtduif tot Winterkoning, van Zwarte mees tot Raaf. Grotendeels bekend van thuis, soms ook andere soorten: Bergfluits, Baardgrasmus. Op de eerste camping zat een Dwergooruil. En natuurlijk is het heerlijk om overal Wielewalen, Nachtegalen, Koekoeken en Europese kanaries te horen. Even weg van de stikstof en verschralling van het landschap in Nederland.

De lagere delen van de Extremadura bestaan deels uit open graslanden, deels uit dehesa, soms rotsachtig en reliëfrijk, dan weer vlakker. De vogelbevolking is hier anders dan in de bergen. Roodkopklauwier en Grauwe gors zijn algemeen, en Iberische klapekster, Kuif- en Kalendarleeuwerik broeden in de open vlakte. Steenuiltjes huizen in kleine stenige plekken, Steltkluten op kleine natte plekken. Grote Trap hebben we wel

gezien, maar alleen van vrij grote afstand. De Scharrelaaravenue (excursie d) biedt iedereen de kans deze prachtige vogels goed in de kijker te krijgen.

Op rotsen langs de rivier zie je grote groepen Vale gieren, maar ook Zwarte ooievaar en Blauwe en Rode rotslijster. De gierenrots bij Monfrague is werkelijk spectaculair (excursie VIII), maar ook bij Aila is zo'n rots (excursie E). Het moerasgebied bij Saucedilla is erg soortenrijk -zie verslag excursie a.

In de stadjes broeden Kleine torenvalken.

foto's Bert van Jaarsveld

4. Planten in de Extremadura 2022

Bart van Tooren & Sylvia van Leeuwen

De KNNV had als verblijfplaats voor het Extremadura-kamp in 2022 gekozen voor twee locaties in het berggebied rond het hart van de Extremadura. Dat had als automatisch gevolg dat we wat verder weg zaten van de bekende vogelgebieden en er tijdens de lokale excursies tijdens het kamp meer aandacht was voor planten. Helaas bleek het daarvoor nog wat te vroeg: beide campings lagen in de bergen en dus in de hogere delen van de Extremadura en het voorjaar was er nog maar net begonnen. Ook waren beide gebieden relatief kalkarm waardoor het aantal soorten nog wat geringer was. Dat laat onverlet dat er op beide locaties veel moois te zien was.

In Candelario (1136 meter) stonden de meeste bomen nog in knop en we zagen er vooral de vroege voorjaarsflora. Opvallend waren vooral de kleine narcisjes: drie soorten werden regelmatig gevonden, gewoon langs het pad of in het geval van de hoepelrokjes van *Narcissus bulbocodium* vooral in natte graslanden. En door ingenieuze bevoeiing van de graslanden waren er heel wat natte graslanden! Van een

De vier waargenomen narcissoorten: *N. bulbocodium* (hoepelrokje), *N. rupicola* (rotsnarcis), *N. triandrus* en *N. pseudonarcissus* (trompetnarcis)

vierde soort, onze 'eigen' *Narcissus pseudonarcissus*, werden enkele exemplaren gevonden. Hogerop in Candelario werd tijdens 1 excursie ook nog een bloeiende crocus gevonden. Verder viel vooral de bloeiende boomheide op. Meestal de witte *Erica arborea*, soms de roze bloeiende Spaanse *Erica australis*. *Arenaria montana* was een met grote witte bloemen en veel voorkomende witte zandmuur. Vanuit Candelario naar beneden wandelend liep je het voorjaar tegemoet en werd het ook direct groener en bloemrijker. De meest soortenrijke excursie vanuit Candelario was die naar een beekdal, Gargante de Los Infernos, nabij het veel lager gelegen Jerte. Hier vonden we bijvoorbeeld ook bloeiende uitjes, blauw parelzaad, wit bosvogeltje, bijenblad en ook bijv. muizendoorn (*Ruscus*). Ook landschappelijk was dat een erg fraaie wandeling.

Vier gevonden orchideën: wit bosvogeltje, De Lange's orchis, tongorchis en Romeinse orchis

In Guadalupe (640 meter) was het voorjaar wat verder gevorderd en was het gelukkig al wat bloemrijker. Op tal van plekken bloeiden kuiflavendels en cistus-roosjes. Narcissen zagen we hier veel minder, wel vond een excursie naar een hoog gelegen dalletje bloeiende tulpen. De botanisch fraaiste excursie was hier de laatste dag naar Castañar de Ibor. Een heel bloemrijk bos met diverse soorten orchideeën, pioenrozen en vele andere soorten. Ook de excursie naar Alía was botanisch interessant. Curieus was tijdens een excursie van Cañamero naar de camping bij Guadalupe de vondst van een open kwelstukje met o.a. draadgentiaan, borstelbies, grondster en dwergvlas.

Tijdens de vogelexcursies naar Nationaal Park Monfrague en naar de vlakten met de grote trappen, de gieren en de vele andere vogels werden geen plantenlijsten bijgehouden. Jammer maar ook weer niet geheel verrassend want er waren veel bijzondere vogels die de aandacht trokken, maar het was hier wel uitgesproken bloemrijk.

De plantenlijst

Voor de plantenlijst zijn enkele bronnen gebruikt. Belangrijk waren uiteraard de soortenlijstjes per excursie (de 'groene briefjes') maar zeker even belangrijk waren de zeer talrijke plantenfoto's van Sylvia. Deze planten zijn met hulp van de validatoren van observado.org later op naam gebracht. Daarbij is veel gebruik gemaakt van twee websites over de Spaanse flora: de 'Flora Iberica' (online per familie beschikbaar via www.floraiberica.es) en 'Anthos', een zeer uitgebreid informatiesysteem over de Spaanse planten met o.a. verspreidingskaarten en gevalideerde foto's per soort, hulpmiddelen voor determinatie en checklisten van de planten per regio of gemeente. Tenslotte waren er ook extra waarnemingen van Bart.

Er is voor gekozen om een plantenlijst per deelgebied te maken. Ook is er voor gekozen de lijst enigszins beperkt te houden door niet al te veel in Nederland triviale plantensoorten in de lijst op te nemen. Helaas waren de groene briefjes vaak vaag in de soortsaanduiding, zoals 'toorts' of 'klokje'. Dergelijke waarnemingen zijn over het algemeen ook niet opgenomen.

Bij de niet in Nederland voorkomende soorten is soms geen Nederlandse naam toegevoegd, is soms aangegeven om wat voor soort het ongeveer gaat ('een grote paarse distel') en soms is, als die er was, de Nederlandse naam in het veel gebruikte plantenboek van Blamey en Grey-Wilson (Wilde flora rond de Middellandse zee) overgenomen.

Kleverige Cistus (links) is een belangrijke struik in de maquis en wilde pioenroos (rechts) groeit in de kastanje- en steeneikbossen

Weegbreeslangenkruid (links) kleurt de weiden blauw, vooral in de steppen en de dehesa; ruige stekelbrem (rechts) is een echte maquis-soort.

5. Vlinders en overige soortgroepen

Sylvia van Leeuwen

Dagvlinders

Naarmate het kamp vorderde en het warmer werd gingen er meer soorten vliegen. Zelfs de laatste kampdag leverde nog 2 extra soorten op. Wat later in het voorjaar verschijnen er vast nog meer soorten. In totaal zijn tijdens het kamp 46 soorten dagvlinders waargenomen.

Meerdere dagvlinders bleken tot een Spaanse soort of ondersoort te behoren. De naam zegt het al: Spaanse pijpbloemvlinder, Spaanse koningspage, Iberische bruine vuurvlinder, Spaans bloemenblauwtje, Iberische moerasparelmoervlinder, Moors bruin blauwtje, Spaans klein tijmblauwtje. Sommige van deze soorten zijn endemen voor het Iberisch schiereiland, andere komen ook nog over de grens of in Noord-Afrika voor. De Spaanse pijpbloemvlinder (die ook wel buiten Spanje voorkomt) is door de fraaie kleuren een opvallende soort, hij legt eitjes op verschillende soorten pijpbloemen (*Aristolochia spec*). We hebben hem bijna elke dag kunnen zien, net als de pijpbloemen.

De Extremadura ligt op het grensvlak van de verspreidingsgebieden van het Middellandse icarusblauwtje en het gewone Icarusblauwtje. Het verschil is alleen met zekerheid te zeggen op grond van de genitaliën. Ze zijn daarom als combinatiesoort in de lijst vermeld. Meer info hierover is te vinden in:

<https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0117802>

Spaanse pijpbloemvlinder

Iberische bruine vuurvlinder

Spaans bloemenblauwtje

Iberische moerasparelmoervlinder

Spaans klein tijmblauwtje

Spaanse koningspage

Groot gaderd witjes, foto Han de Haas

Argusvlinder, foto Frans Duym

Nachtvlinders

De waarnemingen betreffen toevallige observaties van vlinders of rupsen die we tegenkwamen. Een nachtvinder die overdag actief is en die we vaak tegenkwamen is het Boterbloempje. Ook staan er een paar soorten op de lijst die op licht afkwamen: drie vlinders op het raam van het huisje van Bart en Sylvia in Candelario en drie vlinders die gevangen waren in een vlinderval met lamp door andere kampeerders op de camping van Guadalupe en die teruggezet waren op een boomstam. Dankzij hen hebben we die prachtig kunnen zien. Door de kampdeelnemers is niet met een nachtvlinderval gewerkt, anders was het aantal soorten ongetwijfeld veel hoger geweest.

Roomvlek

Boterbloempje

Getekende bremspanner

Een spinneruil - *Artimelia latreillei*

Grote nachtpauwoog, uit de vlinderval op camping Guadalupe

Populierenpijlstaart, ook uit de vlinderval op camping Guadalupe

Reptielen en amfibieën

Een hagedissensoort die we meerdere keren tegen kwamen was de Grote zandloper. Verder is een heel aantal soorten maar 1 of 2 keer gezien. Volgens ons reptielenboek komen er geen smaragdhagedissen in de Extremadura voor, maar de determinatie werd op basis van een foto van Han de Haas bevestigd door de reptielen-validator van Observation.org. Andere blauwgroene hagedissen bleken Parelhagedissen te zijn, een soort die wel van de Extremadura bekend is. Prachtige blauw-groene dieren en een flinke slag groter dan smaragdhagedis en met grote vlakken op de zijflank. De Spaanse muurhagedis is een complex van meerdere soorten.

Grote zandloper

Parelhagedis

Iberische smaragdhagedis, foto Han de Haas

Spaanse muurhagedis, foto Frans Duijm

Overige insecten

Erg opvallend waren de grote oliekevers die zeer regelmatig ons pad kruisten. Er waren 2 soorten: met 4 rode vlekjes achter de kop en met oranje dwarslijntjes op het lijf. Tijdens het kamp vond ik op internet een foto waarop uitgelegd werd dat het twee vormen van dezelfde soort waren, maar dat bleek onzin. Met dank aan Wolfgang Rowold, kever-validator op Observation.org, werd duidelijk dat de soort met de rode vlekjes *Physomeloe corallifer* is. De soort met de dwarsstreepjes werd vroeger tot de "Roodgestreepte oliekever" *Berberomeloe majalis* gerekend. Dit bleek echter een complex van soorten te zijn, en recent is hij in meerdere soorten opgesplitst. De soort van Extremadura (die niet rood maar oranje gestreept is) heet nu *Berberomeloe castuo*. Bron: Sanchez-Vialas et al, 2020, op:

<https://academic.oup.com/zoolinnean/article/189/4/1249/5714599?login=true>. Op internet viel nog meer leuks te lezen over de oliekevers. Zo stoot de *Berberomeloe majalis*-groep rode bolletjes met een gifstof uit om zich tegen gevaar te verdedigen. Mannetjes Grote trappen eten ze om die reden graag: dat gif verdrijft de parasieten uit hun darmen waardoor ze een schone cloaca krijgen. En dat helpt weer om bij vrouwtjes in de smaak te vallen. Dit is te lezen in een artikel van Carolina Bravo et al (2014) op:

<https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0111057>

Op het kamp was geen insecten-expert aanwezig, de rest van de lijst betreft dus vooral losse toevallige waarnemingen.

Oliekever *Berberomeloe castuo*

Oliekever *Physomeloe corallifer*

Bidsprinkhaan *Empusa pennata*

Opmerkelijke gal, van een sluipwesp? Foto Han de Haas

Rozemarijngoudhaan, foto Frans Duijm

Egyptische treksprinkhaan, foto Frans Duijm

Zoogdieren

Zo af en toe werd er een groot zoogdier gezien. Soms werd het dier zelf gezien, soms gaat het om sporen of pootafdrukken.

Tot slot

Op deze plaats hartelijk dank aan de validatoren van Observation.org voor hun hulp bij de determinaties: Wolfgang Rowold (oliekevers en kevers), Patrick Gros en Enrique García-Barros (dagvlinders, nachtvinders en micro's) en Juan Pablo González de la Vega en Rik van Eekelen (Reptielen en amfibieën). Zij hebben veel aan de kwaliteit van deze lijst bijgedragen.

De waarnemingen per excursie staan in de soortentabel. Van de excursies nrs. I, XI, D, a en d zijn geen waarnemingen beschikbaar. Deze zijn daarom uit de tabel weggelaten.

BIJLAGE 1: de vogellijst

EXCURSIE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XII	XIII	XIV	A	B	C	D	E	a	b	d/e
Dodaars																	X				X
Aalscholver																	X		X		
Woudaapje																	X		X		
Koereiger																	X		X		X
Kleine Zilverreiger																	X		X		
Grote Zilverreiger																	X		X		
Blauwe Reiger																	X		X		
Purperreiger																	X		X		
Zwarte Ooievaar								X										X			
Ooievaar		X						X		X				X					X		X
Zwarte Ibis																			X		
Lepelaar																	X		X		
Knobbelzwaan								X													
Wilde Eend					X									X					X		X
Krooneend																	X				
Nijlgans																	X				
Zwarte Wouw								X	X	X									X		X
Rode Wouw							X	X			X			X			X		X		X
Vale Gier			X	X	X	X	X	X	X		X						X	X	X		X
Monniksgier								X			X										X
Aasgier								X													
Slangenarend					X		X						X								X
Buizerd	X	X	X																		X
Bruine Kiekendief																	X				
Blauwe Kiekendief																			X		
Grauwe kiekendief																					X
Dwergarend	X		X	X	X	X		X		X	X			X		X					X
Steenarend			X																		
Spaanse Keizerarend																	X				X
Torenvalk											X							X			X
Kleine Torenvalk															X	X					X
Slechtvalk								X									X				
Rode Patrijs						X															X
Kwartel																					X
Waterhoen																	X		X		
Meerkoet																	X		X		
Purperkoet																			X		
Grote trap																					X
Steltkluut																			X		X
Kleine Plevier																				X	
Watersnip																			X		
Lachstern																	X		X		
Witwangstern																	X		X		
Zwarte Stern																	X				
Turkse Tortel														X	X	X	X		X		
Houtduif	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X	X		X		X		

Bijlage 2: de plantenlijst

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Familie	Cande- lario	Monfr. + vlakte	Guada- lupe
<i>Acer monspessulanum</i>	Franse esdoorn	Sapindaceae	X		X
<i>Adenocarpus hispanica</i>	een gele brem	Fabaceae	X		
<i>Agrostemma githago</i>	Bolderik	Caryophyllaceae	X		
<i>Aira caryophyllea</i>	Zilverhaver	Poaceae		X	
<i>Alliaria petiolata</i>	Look-zonder-look	Brassicaceae	X		X
<i>Allium massaessyllum</i>	een wit uitje	Amaryllidaceae	X		X
<i>Allium roseum</i>	een Roze look	Amaryllidaceae			X
<i>Anacamptis morio</i> subsp. <i>champagneuxii</i>	Blesharlekijnsorchis	Orchidaceae			X
<i>Anagallis arvensis</i>	Rood guichelheil	Primulaceae			X
<i>Anagallis tenella</i>	Teer guichelheil	Primulaceae			X
<i>Anemone palmata</i>	een vrij hoge gele anemoon	Ranunculaceae			X
<i>Anisantha sterilis</i>	IJle dravik	Poaceae			X
<i>Anthemis tinctoria</i>	Gele kamille	Asteraceae			X
<i>Anthyllis vulneraria</i>	Wondklaver	Fabaceae	X		
<i>Antirrhinum majus</i>	Grote leeuwenbek	Plantaginaceae			X
<i>Arabis hirsuta</i>	Ruige scheefkelk	Brassicaceae	X		
<i>Arbutus unedo</i>	Westelijke aardbeiboom	Ericaceae	X	X	X
<i>Arenaria montana</i>	een grote zandmuur	Caryophyllaceae	X		X
<i>Aristolochia paucinervis</i>	een pijpbloem	Aristolochiaceae	X	X	X
<i>Armeria spec.</i>	een soort Engels gras	Plumbaginaceae	X		
<i>Arum italicum</i>	Italiaanse aronskelk	Araceae			X
<i>Asparagus officinalis</i> subsp. <i>officinalis</i>	Asperge	Asparagaceae			X
<i>Asphodelus albus</i>	Witte affodil	Xanthorrhoeaceae	X		X
<i>Asphodelus ramosus</i>	een vertakte affodil	Xanthorrhoeaceae		X	
<i>Asphodelus tenuifolius</i>		Xanthorrhoeaceae	X		
<i>Asplenium adiantum-</i> <i>nigrum</i>	Zwartsteel	Aspleniaceae	X		X
<i>Asplenium ceterach</i>	Schubvaren	Aspleniaceae	X	X	X
<i>Asplenium trichomanes</i>	Steenbreekvaren	Aspleniaceae	X		X
<i>Astragalus echinatus</i>	een paarse hokjespeul	Fabaceae			X
<i>Astragalus glycyphyllos</i>	Hokjespeul	Fabaceae			X
<i>Azolla filiculoides</i>	Grote kroosvaren	Salviniaceae			X
<i>Ballota hirsuta</i>		Lamiaceae		X	
<i>Barbarea intermedia</i>	Bitter barbarakruid	Brassicaceae	X		
<i>Bellardia trixago</i>	Bellardia	Orobanchaceae		X	
<i>Bellis perennis</i>	Madeliefje	Asteraceae	X		X
<i>Biscutella cf. didyma</i>	Brilkruid	Brassicaceae	X		
<i>Bituminaria bituminosa</i>	asfaltklaver	Fabaceae			X
<i>Briza maxima</i>	Groot trilgras	Poaceae		X	X
<i>Briza media</i>	Beventjes	Poaceae	X		
<i>Bryonia dioica</i>	Heggenrank	Cucurbitaceae	X		X
<i>Buglossoides</i> <i>purpureo-caerulea</i>	Blauw parelzaad	Boraginaceae	X		
<i>Bunium bulbocastanum</i>	Aardkastanje	Apiaceae	X		X

<i>Calendula arvensis</i>	Aknergoudsbloem	Asteraceae	X		X
<i>Calluna vulgaris</i>	Struikhei	Ericaceae			X
<i>Caltha palustris</i>	Dotterbloem	Ranunculaceae	X		
<i>Campanula lusitanica</i>	een klokje	Campanulaceae		X	
<i>Campanula persicifolia</i>	Prachtklokje	Campanulaceae			X
<i>Campanula rapunculus</i>	Rapunzelklokje	Campanulaceae			X
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Herderstasje	Brassicaceae	X		
<i>Carduus tenuiflorus</i>	Tengere distel	Asteraceae			X
<i>Carex digitata</i>	Vingerzegge	Cyperaceae	X		
<i>Carex pendula</i>	Hangende zegge	Cyperaceae			X
<i>Carlina vulgaris</i>	Driedistel	Asteraceae	X		X
<i>Castanea sativa</i>	Tamme kastanje	Fagaceae	X		X
<i>Centaurium spec.</i>	een Duizendguldenkruid	Gentianaceae		X	
<i>Centranthus ruber</i>	Rode spoorbloem	Caprifoliaceae	X		
<i>Centunculus minimus</i>	Dwergbloem	Primulaceae		X	
<i>Cephalanthera longifolia</i>	Wit bosvogeltje	Orchidaceae	X		X
<i>Cerastium semidecandrum</i>	Zandhoornbloem	Caryophyllaceae	X		
<i>Ceratoniasiliqua</i>	Johannesbroodboom	Fabaceae			X
<i>Cheilanthes spec.</i>	een klein varentje	Pteridaceae		X	X
<i>Chelidonium majus</i>	Stinkende gouwe	Papaveraceae	X		X
<i>Chrysanthemum coronarium</i>	Kroonganzenbloem	Asteraceae	X		
<i>Cicendia filiformis</i>	Draadgentiaan	Gentianaceae			X
<i>Cistus crispus</i>	een roze cistus	Cistaceae			X
<i>Cistus ladanifer</i>	witte cistus met donker hart	Cistaceae		X	X
<i>Cistus monspeliensis</i>	een kleine witte Cistus	Cistaceae	X		X
<i>Cistus salviifolius</i>	een grote witte Cistus	Cistaceae	X		X
<i>Cistus x psilosepalus</i>		Cistaceae	X		
<i>Colchicum autumnale</i>	Herfsttijloos	Colchicaceae	X		
<i>Conopodium cf. majus</i>	Franse aardkastanje	Apiaceae	X		X
<i>Corrigiola litoralis</i>	Riempjes	Caryophyllaceae	X		
<i>Crassula tillaea</i>	Mosbloempje	Crassulaceae	X		
<i>Crataegus monogyna</i>	Eenstijlige meidoorn	Rosaceae	X		X
<i>Crocus carpetanus</i>	een crocus	Iridaceae	X		
<i>Crucianella latifolia</i>		Rubiaceae		X	
<i>Cruciata laevipes</i>	Kruisbladwalstro	Rubiaceae	X		X
<i>Cymbalaria muralis</i>	Muurleeuwenbek	Plantaginaceae	X		X
<i>Cynoglossum creticum</i>	Kretenzische hondstong	Boraginaceae			X
<i>Cystopteris fragilis</i>	Blaasvaren	Cystopteridaceae	X		
<i>Cytinus hypocistis</i>	Gele hypocist	Cytinaceae			X
<i>Cytinus ruber</i>	Roze hypocist	Cytinaceae			X
<i>Cytisus scoparius</i>	Brem	Fabaceae	X		X
<i>Dactylorhiza romana</i>	Romeinse orchis	Orchidaceae			X
<i>Daphne mezereum</i>	Rood peperboompje	Thymelaeaceae	X		
<i>Digitalis purpurea</i>	Vingerhoedskruid	Plantaginaceae	X		X
<i>Digitalis thapsi</i>	een endemisch vingerhoedskruid	Plantaginaceae		X	
<i>Dipcadi serotinum</i>		Asparagaceae			X
<i>Doronicum spec.</i>	een Voorjaarszonnebloem	Asteraceae	X		X
<i>Draba verna</i>	Vroegeling	Brassicaceae	X		
<i>Echium plantagineum</i>	Weegbreeslangenkruid	Boraginaceae	X	X	X
<i>Echium vulgare</i>	Slangenkruid	Boraginaceae			X

<i>Erica arborea</i>	boomhei	Ericaceae	X		X
<i>Erica australis</i>	roze boomhei	Ericaceae	X		X
<i>Erica cinerea</i>	Rode dophei	Ericaceae			X
<i>Erica scoparia</i>	Bezemdophei	Ericaceae			X
<i>Erica umbellata</i>		Ericaceae	X		X
<i>Eriobotrya japonica</i>	Japanse mispel	Rosaceae			X
<i>Erophaca baetica</i>		Fabaceae			X
<i>Eryngium campestre</i>	Kruisdistel	Apiaceae		X	
<i>Euphorbia amygdaloides</i>	amandelwolfsmelk	Euphorbiaceae	X		
<i>Euphorbia broteri</i>	een grote wolfsmelk	Euphorbiaceae	X		
<i>Euphorbia characias</i>	Vroege wolfsmelk	Euphorbiaceae	X		
<i>Euphorbia exigua</i>	Kleine wolfsmelk	Euphorbiaceae			X
<i>Euphorbia oxyphylla</i>	een wolfsmelk	Euphorbiaceae	X		
<i>Ferula communis</i>	Tonderkervel	Apiaceae			X
<i>Ficaria verna</i>	Gewoon speenkruid	Ranunculaceae	X		
<i>Ficus carica</i>	Vijgenboom	Moraceae			X
<i>Foeniculum vulgare</i>	Venkel	Apiaceae			X
<i>Fraxinus angustifolia</i>	Smalbladige es	Oleaceae			X
<i>Fumaria muralis</i>	Middelste duivenkervel	Papaveraceae	X		
<i>Fumaria officinalis</i>	Gewone duivenkervel	Papaveraceae	X		X
<i>Gagea pratensis</i>	Weidegeelster	Liliaceae	X		
<i>Gagea spec.</i>	een geelster	Liliaceae	X		
<i>Galactites tomentosa</i>	grote lila distel	Asteraceae		X	X
<i>Galium aparine</i>	Kleefkruid	Rubiaceae	X		
<i>Galium sylvaticum</i>	Boswalstro	Rubiaceae	X		
<i>Genista anglica</i>	Stekelbrem	Fabaceae	X		X
<i>Genista hirsuta</i>	Ruige stekelbrem	Fabaceae		X	X
<i>Genista tridentata</i>		Fabaceae			X
<i>Geranium lucidum</i>	Glanzige ooievaarsbek	Geraniaceae	X		X
<i>Geranium pyrenaicum</i>	Bermooievaarsbek	Geraniaceae	X		
<i>Geranium robertianum</i>	Roberts kruid	Geraniaceae			X
<i>Gladiolus communis</i>	een gladiool	Iridaceae		X	
<i>Gladiolus italicus</i>	een gladiool	Iridaceae		X	X
<i>Glebionis coronaria</i>	Gekroonde ganzenbloem	Asteraceae	X		
<i>Glebionis segetum</i>	Gele ganzenbloem	Asteraceae	X		X
<i>Gleditsia triacanthos</i>	Valse christusdoorn	Fabaceae			X
<i>Globularia cf. repens</i>	een kogelbloem			X	
<i>Halimium umbellatum</i>	een klein zonneroosje	Cistaceae			X
<i>Halimium viscosum</i>	een klein zonnroosje	Cistaceae			X
<i>Hedera helix</i>	Klimop	Araliaceae	X		X
<i>Helianthemum apenninum</i>	Wit zonneroosje	Cistaceae	X		X
<i>Helichrysum spec.</i>	Strobloem	Asteraceae			X
<i>Herniaria glabra</i>	kaal breukkruid	Caryophyllaceae	X		
<i>Herniaria hirsuta</i>	Behaard breukkruid	Caryophyllaceae	X		
<i>Hippuris vulgaris</i>	Lidsteng	Plantaginaceae	X		
<i>Hyacinthoides hispanica</i>	Spaanse hyacint	Asparagaceae	X		X
<i>Hymenocarpus lotoides</i>	liggende vlinderbloemige	Fabaceae	X		
<i>Hypericum elodes</i>	Moerashertshooi	Hypericaceae			X
<i>Illecebrum verticillatum</i>	Grondster	Caryophyllaceae		x	X
<i>Iris germanica</i>	Blauwe lis	Iridaceae	X		
<i>Isolepis setacea</i>	Borstelbies	Cyperaceae			X
<i>Jasione montana</i>	Zandblauwtje	Campanulaceae	X		

<i>Jasminum fruticans</i>	Zuiderse jasmijn	Oleaceae		X	X
<i>Juniperus oxycedrus</i>	een jeneverbes	Cupressaceae	X		
<i>Lamarckia aurea</i>	Pluimstaartje	Poaceae		X	X
<i>Lamium amplexicaule</i>	Hoenderbeet	Lamiaceae	X		
<i>Lamium maculatum</i>	Gevlekte dovenetel	Lamiaceae	X		
<i>Larix siberica</i>	Siberische larix	Pinaceae	X		
<i>Lathyrus aphaca</i>	Naakte lathyrus	Fabaceae			X
<i>Lathyrus inconspicuus</i>		Fabaceae		X	
<i>Lathyrus latifolius</i>	Brede lathyrus	Fabaceae			X
<i>Lathyrus linifolius</i>	Knollathyrus	Fabaceae	X		
<i>Lathyrus sylvestris</i>	Boslathyrus	Fabaceae			X
<i>Lathyrus vernus</i>	Voorjaarslathyrus	Fabaceae			X
<i>Lavandula pedunculata</i>	een soort kuiflavendel	Lamiaceae	X	X	X
<i>Lavandula stoechas</i>	Kuiflavendel	Lamiaceae	X		X
<i>Legousia hybrida</i>	Klein spiegelklokje	Campanulaceae		X	
<i>Leontodon saxatilis</i>	Kleine leeuwentand	Asteraceae			X
<i>Lepidium campestre</i>	Veldkruidkers	Brassicaceae	X		X
<i>Leucanthemopsis pallida</i>		Asteraceae	X		
<i>Linaria maroccana</i>	Bonte leeuwenbek	Plantaginaceae			X
<i>Linaria spartea</i>		Plantaginaceae		X	X
<i>Linum bienne</i>	Tweejarig vlas	Linaceae	X	X	X
<i>Lonicera periclymenum</i>	Wilde kamperfoelie	Caprifoliaceae	X		
<i>Lunaria rediviva</i>	Wilde judaspenning	Brassicaceae	X		X
<i>Lupinus angustifolius</i>	Blauwe lupine	Fabaceae		X	X
<i>Lupinus hispanicus</i>	een gele lupine	Fabaceae	X		X
<i>Lupinus luteus</i>	Gele lupine	Fabaceae			X
<i>Lupinus polyphyllus</i>		Fabaceae	X		
<i>Luzula pilosa</i>	Ruige veldbies	Juncaceae	X		
<i>Lythrum portula</i>	Waterpostelein	Lythraceae	x		X
<i>Malva sylvestris</i>	Groot kaasjeskruid	Malvaceae			X
<i>Matteuccia struthiopteris</i>	Struisvaren	Onocleaceae	X		
<i>Melica uniflora</i>	Eenbloemig parelgras	Poaceae	X		
<i>Melissa officinalis</i>	Citroenmelisse	Lamiaceae	X		
<i>Melittis melissophyllum</i>	Bijenblad	Lamiaceae	X		X
<i>Mentha suaveolens</i>	Witte munt	Lamiaceae			X
<i>Misopates orontium</i>	Akkerleeuwenbek	Plantaginaceae		X	X
<i>Montia arvensis</i>	Klein bronkruid	Montiaceae	X		
<i>Muscari comosum</i>	Kuifhyacint	Asparagaceae	x	X	X
<i>Muscari neglectum</i>	een druifje	Asparagaceae	x		
<i>Narcissus bulbocodium</i>	een hoepelrokjesnarcis	Amaryllidaceae	X		
<i>Narcissus pseudonarcissus</i>	Wilde narcis	Amaryllidaceae	x		X
<i>Narcissus rupicola</i>	een kleine narcis	Amaryllidaceae	X		
<i>Narcissus triandrus</i>	een kleine narcis	Amaryllidaceae	X		
<i>Nardus stricta</i>	Borstelgras	Poaceae	X		
<i>Nasturtium officinale</i>	Witte waterkers	Brassicaceae			X
<i>Nigella damascena</i>	Juffertje-in-het-groen	Ranunculaceae		X	
<i>Olea europaea</i>	Olijf	Oleaceae		X	
<i>Ononis spinosa</i>	Kattendoorn	Fabaceae			X
<i>Orchis langei</i>	De Lange's orchis	Orchidaceae			X
<i>Orchis mascula</i>	Mannetjesorchis	Orchidaceae	X		X
<i>Orchis mascula subsp. tenera</i>		Orchidaceae			X

<i>Orlaya grandiflora</i>	een schermbloem	Apiaceae		X	
<i>Ornithogalum baeticum</i>	een vogelmelk	Asparagaceae	X	X	X
<i>Ornithogalum pyramidale</i>	Piramidevogelmelk	Asparagaceae			X
<i>Ornithogalum umbellatum</i>	Gewone vogelmelk	Asparagaceae	X		
<i>Ornithopus compressus</i>	Geel vogelpootje	Fabaceae	X		X
<i>Orobanche minor</i>	Klavervreter	Orobanchaceae		X	
<i>Orobanche rapum-genistae</i>	Grote bremraap struik met heel kleine	Orobanchaceae		X	X
<i>Osyris alba</i>	bloemetjes	Santalaceae	X		X
<i>Oxalis corniculata</i>	Gehoornde klaverzuring	Oxalidaceae	X		X
<i>Paeonia broteri</i>	pioenros	Paeoniaceae	X		X
<i>Papaver rhoeas</i>	Grote klaproos	Papaveraceae			X
<i>Parentucellia latifolia</i>	een soort rode ogentroost	Orobanchaceae	X		X
<i>Parentucellia viscosa</i>	Kleverige ogentroost	Orobanchaceae		X	
<i>Parietaria judaica</i>	Klein glaskruid	Urticaceae	X		
<i>Paronychia argentea</i>	een witgrijs kruipend gewas	Caryophyllaceae	X		X
<i>Pedicularis sylvatica</i>	Heidekartelblad	Orobanchaceae	X		
<i>Pentaglottis sempervirens</i>	Overblijvende ossentong	Boraginaceae	X		
<i>Petrorhagia prolifera</i>	Slanke mantelanjer	Caryophyllaceae		X	X
<i>Picris hieracioides</i>	Echt bitterkruid	Asteraceae	X		
<i>Pisum sativum</i>	Erwt	Fabaceae			X
<i>Plantago afra</i>	Vlozaad	Plantaginaceae			X
<i>Plantago lanceolata</i>	Smalle weegbree	Plantaginaceae			X
<i>Polygonatum multiflorum</i>	Gewone salomonszegel	Asparagaceae	X		X
<i>Polygonatum odoratum</i>	Welriekende salomonszegel	Asparagaceae	X		
<i>Polypodium spec.</i>	Eikvaren	Polypodiaceae	X		X
<i>Polystichum setiferum</i>	Zachte naaldvaren	Dryopteridaceae	X		
<i>Populus alba//canescens</i>	abeel	Salicaceae			X
<i>Potamogeton polygonifolius</i>	Duizendknoopfonteinkruid	Potamogetonaceae			X
<i>Poterium sanguisorba</i>	Kleine pimpernel	Rosaceae	X		X
<i>Primula veris</i>	Gulden sleutelbloem	Primulaceae			X
<i>Primula vulgaris</i>	Stengelloze sleutelbloem	Primulaceae	X		
<i>Prunus avium</i>	Zoete kers	Rosaceae	X		
<i>Pteridium aquilinum</i>	Adelaarsvaren	Dennstaedtiaceae	X		X
<i>Quercus faginea</i>	een eik	Fagaceae			X
<i>Quercus ilex</i>	Steeneik	Fagaceae		X	X
<i>Quercus pyrenaica</i>	Pyreneese eik	Fagaceae	X		X
<i>Quercus suber</i>	Kurkeik	Fagaceae		X	X
<i>Radiola linoides</i>	Dwergvlas	Linaceae			X
<i>Ranunculus fluitans</i>	Vlottende waterranonkel	Ranunculaceae			X
<i>Ranunculus hederaceus</i>	Klimopwaterranonkel	Ranunculaceae			X
<i>Ranunculus platanifolius</i>	Witte boterbloem	Ranunculaceae	X		
<i>Ranunculus polyanthemus</i>	Bosboterbloem	Ranunculaceae	X		X
<i>Reseda lutea</i>	Wilde reseda	Resedaceae	X		
<i>Reseda luteola</i>	Wouw	Resedaceae	X		X
<i>Reseda phyteuma</i>	een kleine reseda	Resedaceae		X	
<i>Rhinanthus minor</i>	Kleine ratelaar	Orobanchaceae	X		
<i>Rosmarinus officinalis</i>	Rozemarijn	Lamiaceae			X
<i>Rubia peregrina</i>	Wilde meekrap	Rubiaceae			X
<i>Rumex acetosella</i>	Schapenzuring	Polygonaceae	X		
<i>Rumex scutatus</i>	Spaanse zuring	Polygonaceae	X		X

<i>Ruscus aculeatus</i>	Stekelige muizendoorn	Asparagaceae	X		X
<i>Salvia pratensis</i>	Veldsalie	Lamiaceae			X
<i>Salvia verbenaca</i>	Kleinbloemige salie	Lamiaceae			X
<i>Sambucus ebulus</i>	Kruidvlier	Adoxaceae			X
<i>Sambucus nigra</i>	Gewone vlier	Adoxaceae			X
<i>Saxifraga granulata</i>	Knolsteenbreek	Saxifragaceae	X		X
<i>Saxifraga spec.</i>	Steenbreekvaren	Saxifragaceae	X		
<i>Scandix pecten-veneris</i>	Naaldenkervel	Apiaceae			X
<i>Sedum hirsutum</i>		Crassulaceae	X		X
<i>Sedum roseum</i>		Crassulaceae	X		
<i>Sedum rupestre</i>	Tripmadam	Crassulaceae			X
<i>Selaginella denticulata</i>	een Selaginella	Selaginellaceae		X	
<i>Serapias lingua</i>	Tongorchis	Orchidaceae	X	X	X
<i>Sherardia arvensis</i>	Blauw walstro	Rubiaceae			X
<i>Silene colorata</i>		Caryophyllaceae			X
<i>Silene coronaria</i>	Prikneus	Caryophyllaceae	X		
<i>Silene gallica</i>	Franse silene	Caryophyllaceae		X	X
<i>Silene latifolia</i>	Avondkoekoeksbloem	Caryophyllaceae	X		X
<i>Silene nutans</i>	Nachtsilene	Caryophyllaceae	X		
<i>Silene vulgaris</i>	Blaassilene	Caryophyllaceae			X
<i>Silybum marianum</i>	Mariadistel	Asteraceae		X	X
<i>Smyrniolum olusatrum</i>	Zwartmoeskervel	Apiaceae			X
<i>Smyrniolum perfoliatum</i>	Doorwaskervel	Apiaceae			X
<i>Spergularia purpurea</i>		Caryophyllaceae	X		
<i>Spergularia rubra</i>	Rode schijnspurrie	Caryophyllaceae	X		
<i>Stellaria media</i>	Vogelmuur	Caryophyllaceae	X		
<i>Stipa lagascae</i>		Poaceae	X		
<i>Stipa tenuissima</i>		Poaceae	X		
<i>Struthiopteris spicant</i>	Dubbelloof	Blechnaceae	X		X
<i>Tamus communis</i>	Spekwortel	Dioscoreaceae	X		X
<i>Tanacetum pallidum</i>		Asteraceae	X		
<i>Teesdalia nudicaulis</i>	Klein tasjeskruid	Brassicaceae	X		
<i>Teucrium fruticans</i>	een struikvormige gamander	Lamiaceae			X
<i>Teucrium scorodonium</i>	Valse salie	Lamiaceae	X		
<i>Thesium cf. divaricatum</i>	een bergglas	Santalaceae	X		
<i>Tordylium apulum</i>	een kleine witte schembloem	Apiaceae			X
<i>Tragopogon porrifolius</i>	Paarse morgenster	Asteraceae			X
<i>Tragopogon pratensis</i>					
subsp. <i>orientalis</i>	Oosterse morgenster	Asteraceae			X
<i>Trifolium medium</i>	Bochtige klaver	Fabaceae	X		
<i>Trifolium repens</i>	witte klaver	Fabaceae	X		
<i>Trifolium stellatum</i>	Sterklaver	Fabaceae		X	X
<i>Trifolium subterraneum</i>	Onderaardse klaver	Fabaceae	X		
<i>Tuberaria guttata</i>	Gevlekt zonneroosje	Cistaceae	X	X	X
<i>Tulipa sylvestris</i> subsp. <i>australis</i>	een geel rode tulp	Liliaceae			X
<i>Turritis glabra</i>	Torenkruid	Brassicaceae	x?		
<i>Ulmus spec.</i>	Iep	Ulmaceae			X
<i>Umbilicus rupestris</i>	Muurnavel	Crassulaceae	X		X
<i>Urtica dioica</i>	Grote brandnetel	Urticaceae			X
<i>Valeriana dioica</i>	Kleine valeriaan	Caprifoliaceae			X
<i>Verbascum nigrum</i>	Zwarte toorts	Scrophulariaceae			X

<i>Veronica hederifolia</i>	klimpereprijs	Plantaginaceae	X	
<i>Viburnum tinus</i>	Wintersneeuwbal	Adoxaceae		X
<i>Vicia benghalensis</i>	een wikke	Fabaceae		X
<i>Vicia cracca</i>	Vogelwikke	Fabaceae		X
<i>Vicia sativa</i>	Voederwikke	Fabaceae	X	
<i>Vicia villosa</i>	Bonte wikke	Fabaceae		X
<i>Vinca major</i>	Grote maagdenpalm	Apocynaceae	X	
<i>Viola arvensis</i>	Akkerviooltje	Violaceae	X	
<i>Viola canina</i>	Hondsviooltje	Violaceae	X	
<i>Viola reichenbachiana</i>	Donkersporig bosviooltje	Violaceae	X	
<i>Viola riviniana</i>	Bleeksporig bosviooltje	Violaceae	X	X

Bijlage 3: vlinders en andere dieren

Datum (april-mei)		24	24	25	25	26	26	27	28	28	29	29	30	1	1	1	2	3	4	4	5	5	6	
Excursienr.		II	III	IV	V	VI	VI I	VI II	IX	X	XI I	XI II	XI V	A	B	C	D2	E	b	c	e	f	g	
CA = Candelario, MF = Monfrague, JE = Jerte, GU = Guadalupe, ST = steppe, CI = Castanar de Ibor		C A	C A	C A	C A	C A	C A	M F	JE	JE	C A	C A	M F	G U	G U	G U	G U	G U	G U	G U	ST	G U	CI	
Dagvlinders																								
Argusvlinder	<i>Lasiommata megera</i>						x									x		x						
Atalanta	<i>Vanessa atalanta</i>						x	x			x			x			x			x		x	x	
Blauwtje spec	<i>Lycaenidae</i>		x														x							
Bloemenblauwtje	<i>Glaucopsyche alexis</i>									x								x					x	
Bont zandoogje	<i>Pararge aegeria</i>		x		x		x	x		x	x			x		x	x			x		x	x	
Boomblauwtje	<i>Celastrina argiolus</i>													x									x	
Boswitje	<i>Leptidea sinapsis</i>								x															
Bruin zandoogje	<i>Maniola jurtina</i>																					x		
Citroenvlinder	<i>Gonepteryx rhamni</i>		x	x	x		x				x	x		x				x						
Dagpauwoog	<i>Aglais io</i>						x				x													
dambordje onbekend	<i>Melanargia spec.</i>								x	x													x	
Distelvlinder	<i>Vanessa cardui</i>									x								x						
Dwergblauwtje	<i>Cupido minimus</i>																						x	
Geel oranjetipje	<i>Anthocharis euphenoides</i>								x	x				x										x
Gehakkelde aurelia	<i>Polygonia c-album</i>											x			x									
Geraniumblauwtje	<i>Cacyreus marshalli</i>														x									
Groentje	<i>Callophrys rubi</i>			x	x		x					x									x		x	
Groot geaderd witje	<i>Aporia crataegi</i>																x			x				
Groot koolwitje	<i>Pieris brassicae</i>		x									x			x									x
Grote vos	<i>Nymphalis polychloros</i>				x		x						x								x			

Datum (april-mei)		24	24	25	25	26	26	27	28	28	29	29	30	1	1	1	2	3	4	4	5	5	6
Excursienr.		II	III	IV	V	VI	VI I	VI II	IX	X	XI I	XI II	XI V	A	B	C	D2	E	b	c	e	f	g
Hooibeestje	<i>Coenonympha pamphilus</i>		x				x	x		x				x		x	x	x					x
Iberische bruine vuurvliender	<i>Lycaena bleusei</i>		x			?				x	x			x		x	x	x		x			x
Iberische moerasparelmoervlinder	<i>Euphydryas beckeri</i>				x		x				x												x
Gewoon/ Midderraan icarusblauwtje	<i>Polyommatus spec.</i>									x				x		x	x						
Kaasjeskruidkoppje	<i>Carcharodus alceae</i>													x									
Kardinaalsmantel	<i>Argynnis pandora</i>													x									
Klein geaderd witje	<i>Pieris napi</i>		x	x	x				x					x			x						
Klein koolwitje	<i>Pieris rapae</i>													x			x	x				x	x
Klein tijgerblauwtje	<i>Leptotes pirithous</i>																x						
Kleine parelmoervlinder	<i>Issoria lathonia</i>		x	x	x	x	x		x	x	x			x		x	x	x		x			x
Kleine vos	<i>Aglais urticae</i>					x	x																
Kleine vuurvliender	<i>Lycaena phlaeas</i>			x			x							x			x		x			x	x
Monarchvlinder	<i>Danaus plexippus</i>									?? ?													
Moors bruin blauwtje	<i>Aricia cramera</i>									x	x			x			x						x
Moors dambordje	<i>Melanargia ines</i>																				x		
Oranje luzernevlinder	<i>Colias crocea</i>							x	x	x				x		x	x	x		x			x
Oranje zandoogje	<i>Pyronia tithonus</i>									x													
Oranjetipje	<i>Anthocharis cardamines</i>		x		x			x	x	x	x			x		x	x	x		x		x	x
Resedawitje	<i>Pontia daplidice</i>																	x					
Snuitvlinder	<i>Libythea celtis</i>													x		x							
Spaans bloemenblauwtje	<i>Glaucopsyche melanops</i>		x					x	x	x								x					
Spaans klein tijmblauwje	<i>Pseudophilotes panoptes</i>																	x					

Datum (april-mei)		24	24	25	25	26	26	27	28	28	29	29	30	1	1	1	2	3	4	4	5	5	6
Excursienr.		II	III	IV	V	VI	VI I	VI II	IX	X	XI I	XI II	XI V	A	B	C	D2	E	b	c	e	f	g
Populierenpijlstaart	<i>Laothoe populi</i>																x						
Roomvlek	<i>Arctia villica</i>													x			x						
St Jacobsvlinder	<i>Tyria jacobaeae</i>							x															
Waaiermot	<i>Alucita hexadactyla</i>			x																			
Zomerbremspanner	<i>Chesias rufata</i>			x																			
Zuringspanner	<i>Lythria cruentaria</i>													x									
Zwartbandspanner	<i>Xanthorhoe fluctuata</i>			x																			
Reptielen en amfibieën																							
"groene" kikker onbekend	<i>Pelophylax spec</i>																		x				
Dikkopjes (pad/ kikker onbekend)	?																		x				
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>																		x				
Ribbensalamander	<i>Pleurodeles waltl</i>					x																	
Vuursalamander	<i>Salamandra salamandra</i>				x																		
Muurgekko	<i>Tarentola mauretania</i>																				x		
Grote Zandloper	<i>Psammodromus algirus</i>								x	x	x			x	x			x					
Hagedis onbekend	?									x													
Muurhagedis	<i>Podarcis muralis</i>		x																				
Iberische smaragdhagedis	<i>Lacerta schreiberi</i>																		x				
Parelhagedis	<i>Timon lepidus</i>							x	x														
Wipneusadder	<i>Vipera latasti</i>				x																		
Trapslang	<i>Zamenis scalaris</i>															x							

Datum (april-mei)		24	24	25	25	26	26	27	28	28	29	29	30	1	1	1	2	3	4	4	5	5	6
Excursienr.		II	III	IV	V	VI	VI I	VI II	IX	X	XI I	XI II	XI V	A	B	C	D2	E	b	c	e	f	g
Overige insecten en geleedpotigen																							
Aardhommel-groep	<i>Bombus spec</i>					x																	
Anthaxia hungarica	<i>Anthaxia hungarica</i>																			x			
Behaarde gouden tor	<i>Tropinota hirta</i>										x												
Bremschildwants	<i>Piezodorus lituratus</i>																x						
Cantharis spec.	<i>Cantharis spec.</i>										x												
Cercopis intermedia	<i>Cercopis intermedia</i>																x						
Cicadellinae indet.	<i>Cicadellinae indet.</i>																x						
Egyptische treksprinkhaan	<i>Anacridium aegyptium</i>															x							
Empusa pennata	<i>Empusa pennata</i>																	x					
Europese bidsprinkhaan	<i>Mantis religiosa</i>																	x					
Gal onbekend (zie foto)										x													
Galwesp onbekend	<i>Cynipidae indet.</i>						x			x	x												
Gewone kameleonspin	<i>Misumena vatia</i>						x																
Grauwe schildwants	<i>Rhaphigaster nebulosa</i>			x																			
Groene zandloopkever	<i>Cicindela campestris</i>										x												
Grote schaatsenrijder	<i>Aquarius paludum</i>																x						
Horrortek	<i>Ixodoidea indet.</i>				x																		
Kniptor onbekend	<i>Elateridae indet.</i>							x															
Lachnaia spec.	<i>Lachnaia spec.</i>																x						
Letterzetter	<i>Ips typographus</i>										x												
Loopkever onbekend	<i>Carabidae indet.</i>							x															
Mestkever spec	<i>Geotrupidae</i>					x																	
Een mestkever	<i>Copris hispanicus</i>																			x			

Datum (april-mei)		24	24	25	25	26	26	27	28	28	29	29	30	1	1	1	2	3	4	4	5	5	6
Excursienr.		II	III	IV	V	VI	VI I	VI II	IX	X	XI I	XI II	XI V	A	B	C	D2	E	b	c	e	f	g
Overig																							
Kegelmos	<i>Conocephalum conicum</i>		x																				
Baardmos onbekend	<i>Usnea spec.</i>		x																				
Zeer grote regenworm	<i>Lumbricus spec.</i>													x									
Panteramaniet	<i>Amanita pantherina</i>																						x
Aantal soorten		1	17	18	18	8	20	15	15	32	23	3	1	29	3	12	27	20	7	9	3	7	22